

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Geographica X (2016)

ISSN 2084-5456

DOI 10.24917/20845456.10.15

Sławomir Dorocki

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Kraków, Polska

Wykorzystanie i stan infrastruktury narciarskiej w gminie Krynica-Zdrój w świetle badań ankietowych. Wyniki badań pilotażowych¹

Streszczenie

Od prawie dwóch wieków turyści krajowi i zagraniczni przybywają do Krynicy kuszeni walorami przyrodniczymi oraz rozbudowaną infrastrukturą. Współcześnie rozwój uzdrowiska powiązany jest w dużej mierze z rozwojem usług rekreacyjnych i sportowych. Lokalizacja kolei gondolowej na Jaworzynie Krynickiej wpłynęła na intensyfikację regionalnego narciarstwa oraz zmiany w strukturze gości kurortu. W okresie przeprowadzonych badań na terenie gminy Krynica-Zdroju działało siedem ośrodków narciarskich w tym dwa w Tyliczu, wchodzącego w skład gminy uzdrowiskowej. Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych w sezonie narciarskim 2012/213 dokonano próby określenia preferencji klientów stacji narciarskich oraz wykorzystania infrastruktury narciarskiej i towarzyszącej. Badania przeprowadzono w dwóch najpopularniejszych stacjach narciarskich: dużym kompleksie Jaworzyna Krynicka oraz na stacji rodzinnej Master-Ski w Tyliczu. Ankietą objęto również stację narciarską Arena w Słotwinach. Na podstawie otrzymanych wyników należy stwierdzić, że wszystkie badane stacje zyskały uznanie w oczach klientów. Potwierdziło to zasadne dokonanie specjalizacji wyciągów przez inwestorów. Klienci stacji narciarskich wykazują dużą aktywność konsumencką w stosunku do innych działów gospodarki: hotelarstwa, gastronomii czy handlu. Dalszy rozwój gminy Krynica-Zdroju powinien być nadal silnie powiązany ze sportami zimowymi, przy równoczesnej konsolidacji infrastruktury narciarskiej oraz poszerzenia ofert towarzyszących wyjazdom na narty.

The use and condition of ski infrastructure in Krynica-Zdrój municipality in the light of the survey. The results of pilot studies

Abstract

Krynica-Zdrój has been attractive for tourist due to its natural beauty and infrastructure for over two centuries. Nowadays, the resort development is associated largely with the development of recreational services and sports. The localization of gondola lift on Jaworzyna influenced the intensification of skiing in the region and the change of the guests structure in the resort. Today, in Krynica-Zdroj municipality there are seven ski resorts, including two resorts in Tylicz. The survey conducted in the ski season in 2012/213 aimed at determining customer

¹ Autor pragnie złożyć podziękowania właścicielom stacji narciarskiej Master-Ski w Tyliczu i Arena na Słotwinach oraz serwisu narciarskiego Herlules.ski na Jaworzynie Krynickiej za pomoc w przeprowadzeniu badań.

preferences of ski stations and the use of ski infrastructure.. The analysis was conducted in two most popular ski resorts: the large ski complex Jaworzyna Krynicka and the family station Master-Ski in Tylicz. The survey also referred to the ski station Arena Słotwiny. Based on the results it is concluded that all tested stations have gained recognition among customers. It was confirmed by justified specialization of ski lifts made by investors. Customers of ski stations show high consumer activity in relation to other sectors of economy: hotel industry, catering, services or trade. Further development of Krynica-Zdroj municipality should continue to be strongly associated with winter sports simultaneously with the consolidation of ski infrastructure and expansion of ski tourism.

Słowa kluczowe: Jaworzyna; Krynica; narciarstwo; narty; stacje narciarskie; Tylicz; wyciągi

Key words: Jaworzyna; Krynica; skiing; skis; skiing stations; Tylicz; ski lifts

Sugerowana cytacja / Suggested citation: Dorocki S. (2016). Wykorzystanie i stan infrastruktury narciarskiej w gminie Krynica-Zdrój w świetle badań ankietowych. Wyniki badań pilotażowych. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*.

Wprowadzenie

Atrakcyjność stacji narciarskich z punktu widzenia potrzeb narciarzy ma współcześnie podstawowe znaczenie dla rozwoju turystyki narciarskiej w miejscowościach górskich. Pozytywna ocena atrakcyjności turystycznej jest jednym z głównych czynników budowania konkurencyjności ośrodków i stacji narciarskich. Poznanie i zrozumienie oczekiwań turystów co do miejsca uprawiania narciarstwa ma istotne znaczenie ze względów strategicznych. Pozwala bowiem na jak najlepsze zaplanowanie pobytu narciarzom, co w efekcie wpływa na kształtowanie ich odczuć i doświadczeń związanych z pobytem (Krzesiwo, 2014).

Problematyka atrakcyjności turystycznej ośrodków i stacji narciarskich była jak dotąd rzadko podejmowana przez naukowców. Z publikacji polskich na uwagę pod tym względem zasługują prace Żemły i Żemły (2006), Krzesiwo i Miki (2011), Dorockiego i in. (2014), Krzesiwo (2014), Miki (2014), a z zagranicznych opracowania autorstwa Dorward i Moreau (1997), Flagestad i Hope (2001), Hudson i in. (2004) oraz Sánchez Pulido i in. (2016). Prowadzenie badań w tym kierunku stanowi jednak ważny aspekt z punktu widzenia wdrażania mechanizmów zrównoważonego rozwoju w miejscowościach o wysoko rozwiniętej funkcji turystycznej, gdzie dochody miejscowej ludności są w znacznym stopniu uzależnione od środków finansowych pochodzących z turystyki narciarskiej (Krzesiwo, 2014, 2015).

Przeprowadzone badania miały na celu wskazanie słabych i mocnych stron wybranych stacji narciarskich oraz określenie preferencji narciarzy. Badania przeprowadzono w sezonie zimowym 2012/2013 na terenie gminy Krynica-Zdrój. Ankietyzacji dokonano w trzech stacjach narciarskich: Jaworzyna-Krynicka i Słotwiny w Krynicy-Zdroju oraz stacji Master-Ski w Tyliczu. Badania miały charakter pilotażowy i poprzedzały badania zrealizowane w większej skali w kolejnych latach (w tym w sezonie 2016/2017).

W pierwszej fazie badań ankietyzacji poddano 102 osoby. Pisemna ankieta złożona była z trzynastu pytań otwartych i zamkniętych oraz kwestionariusza danych osobowych ankietowanego. W poniższym opracowaniu ograniczono się do przedstawienia danych obrazujących zadowolenie klientów z oferty stacji oraz wymogi stawiane

obecnie przed właścicielami stacji narciarskich. Następnie wskazano czynniki współcześnie najsilniej wpływające na wybór danej stacji przez narciarzy. Na koniec przesłedzono aktywność narciarzy w zakresie innych usług oferowanych poza stacją narciarską. Co może pomóc gestorom stacji w ustaleniu kierunku zmian w przypadku zaistnienia potrzeby dywersyfikacji usług świadczonych przez ośrodki narciarskie.

Do szczegółowej analizy wybrano dwie stacje. Jedną z największych w Polsce stację narciarską na Jaworzynie Krynickiej oraz cieszącą się coraz większą popularnością małą stację narciarską Master-Ski w Tyliczu położonym 6 km na wschód od Krynicy-Zdroju. Stacje te różnią się nie tylko położeniem, ale również odmiennymi warunkami do uprawiania narciarstwa. Ośrodek narciarski Master-Ski to tzw. ośrodek rodzinny z łagodnymi, krótkimi trasami narciarskimi oraz dogodnymi warunkami dla uprawiania narciarstwa przez dzieci oraz początkujących narciarzy i snowboardzistów. Kompleks oferuje m.in. darmowy wyciąg bezpodporowy na specjalnie wydzielonym płaskim odcinku stoku. Natomiast ośrodek na Jaworzynie Krynickiej to duża stacja narciarska z siedmioma trasami narciarskimi o zróżnicowanym poziomie trudności, z których jedna posiada homologację FIS.

Celem opracowania jest wyróżnienie współczesnych preferencji klientów ośrodków narciarskich z uwzględnieniem zróżnicowania świadczonych usług. Zrealizowane badania miały również na celu określenie dalszych analiz uwarunkowań rozwoju ośrodków sportów zimowych w Polsce oraz możliwości rozwoju funkcji turystycznych na obszarach górskich.

Rozwój funkcji sportowych i turystycznych w gminie Krynica-Zdrój

Początki uzdrowiska sięgają początków XIX w. kiedy to w 1806 r. komisja cesarska pod przewodnictwem dra Józefa Schultesa, uznała Krynice za „miejscowość klimatyczną”. Sam dr J. Schultes był pod wielkim wrażeniem właściwości leczniczych tutejszych wód i zaczął promować Krynice w całej Europie. Opracowano wówczas szczegółowy plan zagospodarowania uzdrowiska obejmujący budowę infrastruktury leczniczej i noclegowej. Jednakże po niespełna 20 latach w wyniku skandali związanych z defraudacją majątku uzdrowiska nastąpił upadek Krynicy, potwierdzony oficjalnym odebraniem statusu „miejscowości klimatycznej” w 1846 r. W 1856 r. pod przewodnictwem prof. dra Józefa Dietla do Krynicy przybyła komisja rządowa mająca za zadanie przywrócenie funkcjonowania uzdrowiska. Dzięki jej staraniom ponownie nadano Krynicy status „miejscowości klimatycznej” i pozyskano środki na odbudowę i rozwój obiektów zdrojowych. W ciągu kolejnych dekad nastąpił wyraźny wzrost liczby kuracjuszy i napływ prywatnych inwestorów. Dzięki uruchomionej w 1877 r. linii kolejowej i wielu inwestycjom przełomu XIX i XX w., Krynica stała się modnym uzdrowiskiem o ugruntowanej renomie goszcząc w sezonie 11 tys. kuracjuszy. Jedynie Zakopane mogło poszczycić się porównywalną popularnością i równie dynamicznym rozwojem (Dorocki, 1999).

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 r., uzdrowisko znalazło się pod kuratelą Ministerstwa Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej. Nastąpiła dalsza rozbudowa bazy noclegowej i leczniczej, co zaowocowało liczbą 38 tys. kuracjuszy w latach trzydziestych XX w. Zaznaczyć należy, że sezon leczniczy trwał w Krynicy od wiosny do wczesnej jesieni, dopiero starania władz uzdrowiska doprowadziły

do całorocznego funkcjonowania Krynicy. Przyjmuje się, że w roku 1920 r. miał miejsce pierwszy sezon zimowy w uzdrowisku. Wraz z obecnością gości w okresie zimowym w Krynicy zaczęła rozwijać się infrastruktura narciarska. Pomimo typowo uzdrowiskowego charakteru miejscowości, systematycznie przybywało obiektów sportowych. W okresie II Rzeczypospolitej Krynica stała się jednym z najlepszych ośrodków narciarstwa w naszym kraju, a lata 1923–24 uznaje się za pierwszy sezon sportów zimowych w uzdrowisku.

Narciarstwo, reprezentowane głównie w formie turystyki narciarskiej, rozwijało się w Polsce początkowo głównie w ośrodku lwowskim (1907–1914). W kolejnych latach ta forma rekreacji zyskała na popularności, o czym świadczy pierwszy podręcznik narciarstwa wydany w 1918 r. Do popularyzacji sportów zimowych na terenie Krynicy przyczyniło się głównie Tatrzańskie Towarzystwo Narciarskie w Krakowie i Sekcja Narciarska Akademickiego Związku Sportowego w Krakowie, które w latach 1924–1925 zorganizowały w uzdrowisku zawody o mistrzostwo Polski. W 1924 r. powstała sekcja narciarska Koła Nowosądeckiego oddz. PTT w Nowym Sączu oraz Krynicki Klub Narciarski, odpowiadające za lokalne zawody narciarskie. W Krynicy odbywały się liczne wydarzenia narciarskie: biegi na wytrzymałość na dystansie 50 km, IV i V związkowe zawody o Mistrzostwo Polski, V Oficerski Kurs Narciarski oraz liczne lokalne zawody. W 1928 r. zorganizowano Mistrzostwa Narciarskie Polski przeniesione z Zakopanego. Wynikało to z obecności w uzdrowisku tras na wpeł zjazdowych. W latach 30. XX w. Krynica była świadkiem m.in. zakończenia kursu narciarskiego studentów Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego (CIWF) (1932 r.) oraz Międzynarodowych Akademickich Mistrzostw w narciarstwie (1938/39).

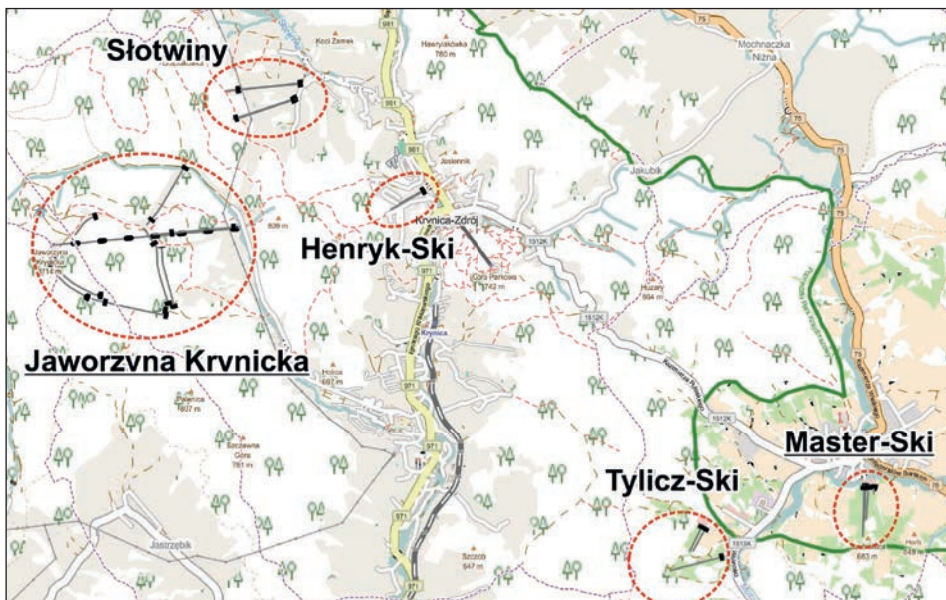
W dwudziestoleciu międzywojennym Krynica otrzymała trasy zjazdowe, kolejkę linowo-terenową na Górę Parkową (1937 r.), powstają wypożyczalnie sprzętu narciarskiego oraz organizowane są kursy narciarskie. Jak pisze Stanisław Fächer (1925: 82) „Dla narciarstwa polskiego ma placówka krynicka niezwykle doniosłe znaczenie. Doskonałe tereny narciarskie, oraz dobre warunki śnieżne czynią z Krynicy pierwszorzędną stację zimową, która w oparciu o miejscowe towarzystwo narciarskie i coraz liczniejszą frekwencję zimowych kuracjuszy, stanąć może z łatwością w rzędzie stolic narciarstwa sportowego. (...) Pewnym wyrównaniem tego braku, było stworzenie nowego środowiska o pierwszorzędnym wartościach sportowych i turystycznych. Środowiskiem tem stała się Krynica”.

Po okresie okupacji niemieckiej, która w Krynicy zakończyła się 18 stycznia 1945 roku, już w lutym 1945 r. odbyły się pierwsze po wojnie lokalne zawody narciarskie. W dalszej kolejności powstała sekcja narciarska w klubie KTH, a w 1965 r. Klub Narciarki PTTK „Jaworzyna”. W sezonie 1969/70 przeprowadzono w uzdrowisku I Akademickie Narciarskie Mistrzostwa Polski. Od lat 60. narciarstwo zaczęło nabierać charakteru masowego. Poczęto organizować Zimowe Dni Krynicy mające na celu popularyzowanie sportów zimowych wśród społeczeństwa. W 1972 roku powstał pierwszy wyciąg narciarki na Słotwinach – PTTK „Jaworzyna”, a w roku 1974 następny w jego sąsiedztwie – wyciąg Zakładów Azotowych w Tarnowie. W latach 1969–1983 na stokach Góry Krzyżowej od strony Czarnego Potoku działał wyciąg talerzykowy. Od 1969 roku funkcjonował również bezpodporowy wyciąg na stokach góry Iwonka. Do 1985 roku na Górze Parkowej funkcjonowała alpejka trasa zjazdowa FIS, która jednakże została ostatecznie zalesiona. Tym sposobem narciarstwo wypchnięto na peryferia miasta – w okolice Słotwin.

Krynicka infrastruktura narciarska w tamtym okresie w największym stopniu powstawała dzięki zakładom pracy oraz zabiegom organizacji sportowych. W okresie PRL pojawił się pierwszy projekt budowy kolei linowej na Jaworzynę Krynicką. Już w 1957 roku zapada decyzja o uruchomieniu wyciągu krzeselkowego, mającego połączyć Górę Parkową z Jaworzyną Krynicką. Jednakże inwestycja ta nie doszła do skutku. Na przełomie lat 80. i 90. na szczycie Jaworzyny Krynickiej funkcjonował krótki wyciąg przyciągający niewielką liczbę narciarzy. Pierwsze działania mające na celu aktywizację narciarską rejonu Jaworzyny Krynickiej podjęto w połowie lat 90. XX w. Dnia 11 marca 1995 r. podpisano w Krynicy akt założycielski Spółki Akcyjnej Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka. Spółkę powołano do zbudowania i eksploatacji kolei gondolowej. Budowa stacji rozpoczęła się w r. 1996, a w sierpniu roku następnego do użytku oddano pierwszy odcinek kolei z Czarnego Potoku na szczyt Jaworzyny Krynickiej. W planach nadal pozostaje budowa odcinka Krynica–Czarny Potok. Od chwili uruchomienia stacji następowała jej ciągła rozbudowa. Kolej gondolowa na Jaworzynę Krynicką ma obecnie długość 2211 m i w ciągu jednej godziny może obsłużyć 1600 osób. Dla narciarzy przygotowano 9 tras o łącznej długości 9250 m. Wybudowano dwie koleje krzeselkowe – czteroosobowe oraz 8 wyciągów talerzykowych. Na terenie kompleksu znajduje się najdłuższa w Polsce oświetlona trasa narciarska o długości ponad 2,6 km oraz snowpark o długości 1100 m i 25 m szerokości. W 2006 r. na Jaworzynie Krynickiej oddano do użytku Hotel Jaworzyna Krynicka.

Powstanie ośrodka narciarskiego na Jaworzynie Krynickiej stało się jedną z głównych atrakcji uzdrowiska zarówno w sezonie zimowym, jak i letnim. Inwestycja ta była możliwa dzięki powołaniu wzmiankowanej spółki akcyjnej. Głównymi akcjonariuszami były duże instytucje finansowe m.in. Girak Garaventa GmbH (Szwajcaria–Austria), Spółka Handlu Zagranicznego GALTEX Sp. z o.o. w Łodzi, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A, Powszechna Kasa Oszczędności BP SA Warszawa. W skład zarządu wchodzi także przedstawiciele Gminy Uzdrawiskowej Krynica-Zdrój oraz Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, do której należały tereny leśne Jaworzyny. Obecnie pakiet kontrolny posiada spółka Polskie Koleje Górskie, w której największym akcjonariuszem jest fundusz inwestycyjny Mid Europa (98%). Rozwój stacji narciarskiej na Jaworzynie Krynickiej oraz wzrost popularności rekreacji zimowej wpłynął na aktywizację innych stacji narciarskich w regionie Krynicy. Przykładem może być uruchomiona w 1998 r. stacja narciarska w Wierchomli, od początku nastawiona na oferty dla narciarzy zorientowanych głównie na rekreację i wypoczynek. Inicjatorem inwestycji był Krzysztof Brzeski związany z branżami wydawniczą i nieruchomości z Warszawy (Dorocki, 2007).

Po okresie transformacji sytuacja ekonomiczna uzdrowisk uległa niekorzystnym zmianom. Upadek wielu dużych przedsiębiorstw spowodował zamknięcie wielu domów wczasowych i sanatoriów, co wpłynęło na wzrost bezrobocia. Nastąpiła potrzeba „rewitalizacji” uzdrowiska, która obejmowała między innymi stworzenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (Mirek, 2011, Dorocki, Brzegowy, 2013, Bajgier-Kowalska, 2015). W Krynicy-Zdroju realizowany jest projekt „narty/zima”. Jest to produkt turystyczny kształtowany w oparciu o wysoką pozycję Krynicy jako ośrodka narciarskiego. Decydujące znaczenie ma obecność kolejki gondolowej i stoków narciarskich na Jaworzynie Krynickiej, które uznawane są za jedne z najlepszych w Polsce. Ofertę tę uzupełnia szereg mniejszych wyciągów w różnych częściach miasta i gminy (Borowiec, Dorocki, 2014).



Ryc. 1. Rozmieszczenie stacji narciarskich na terenie gminy Krynica-Zdrój w roku 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map

W koncepcję tą wpisuje się stacja narciarska Master-Ski w Tyliczu. W latach 2012–2013 w oparciu o projekt „Budowa dwóch wyciągów orczykowych i tras zjazdowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Tyliczu”, finansowany ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, wybudowano 2 wyciągi talezykowe (o długości 570 m i 454 m), 1 wyciąg bezpodporowy dla dzieci (o długości 50 m). Infrastruktura towarzysząca to budynek mieszczący karczmę oraz wypożyczalnię i serwis sprzętu narciarskiego. W 2015 roku dokonano wydłużenia tras narciarskich związanych z oddaniem w użytkowanie wyciągu krzeselkowego. Według rankingu portalu internetowego Onet stacja ta zajęła pierwsze miejsce wśród małych stacji narciarskich w 2016 r., na co znaczący wpływ miało doskonale naśnieżenie stoku. Zaznaczyć należy, że stymulowanie rozwoju infrastruktury sportowej zależy od inwestorów. W przypadku Master-Ski duże znaczenie miało zaangażowanie kapitału inwestora z branży kosmetycznej (ryc. 2).

Wzrost aktywności sportowej społeczeństwa wraz ze zmianami funkcji uzdrowiska wpływają na coraz większe znaczenie usług związanych z wypoczynkiem i rekreacją miejscowości górskich. Sporty zimowe poprzez swój masowy charakter są jednym z głównych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego wielu regionów (Kurek, 2004). Powodzenie ekonomiczne inwestycji w narciarstwo sprawia, że obecnie obserwuje się w Polsce bardzo duże nim zainteresowanie ze strony potencjalnych inwestorów, a także władz samorządowych (Chudy-Hyski, 2005). Inwestycje w infrastrukturę ośrodków narciarskich przynoszą stosunkowo szybki zwrot poniesionych nakładów finansowych, wynoszący w Polsce mniej niż pięć lat (Dorrocki, i in. 2014). Potwierdza to zainteresowanie inwestycjami w „biały sport” przez fundusze inwestycyjne oraz przedsiębiorców różnych branż i sektorów gospodarki. Usługi związane ze sportami zimowymi stają się głównym produktem turystycznym



Ryc. 2. Plan stacji narciarskiej MasterSki w Tyliczu

Źródło: <http://master-ski.pl/>

wielu regionów i miejscowości. W większości przypadków produkt turystyczny jest „konstrukcją” kilku usług, które łącznie tworzą tzw. pakiet, czyli zestaw usług turystycznych służących zaspokajaniu komplementarnych potrzeb klientów (Teneta-Płotkowiak, Swędzioł, 2006: 268).

Analizując przypadek Jaworzyny Krynickiej i stacji narciarskiej Master-Ski można potwierdzić istnienie efektu mnożnikowego działania stacji. Czynniki ten może mieć charakter oddolny lub odgórny. Przykładem czynnika oddolnego jest firma Herkules Ski Sport S.C. Janusza i Grzegorza Maczugów. Przedsiębiorstwo działające od 2004 roku przy gondoli na Jaworzynę Krynicką świadczy usługi dla klientów stacji. Są to kursy narciarskie, serwis i wypożyczalnia sprzętu, przedszkole narciarskie dla dzieci Herkulesik oraz oferta dla osób preferujących narciarstwo klasyczne. Natomiast w przypadku stacji Master-Ski następuje odgórny efekt mnożnikowy. Jako przykład może posłużyć wprowadzenie ulg finansowych przy zakupie kartów dla osób korzystających z usług noclegowych na terenie Tylicza. Ta inicjatywa właścicieli ośrodka wpływa na aktywizację lokalnej gospodarki. Oczywiście działalność każdego ośrodka narciarskiego generuje efekt mnożnikowy, który według badań J. Berbeki (2014) wynosi 1,5 i daje łączną kwotę ponoszoną w sezonie przez narciarzy w Polsce na ok. 767,4 mln złotych. Z sumy tej 42% stanowią zakupy kartów, 13% koszt instruktora, 10,4% wypożyczenie sprzętu, 6,5% jego serwis. Z usług towarzyszących rekreacji zimowej największy udział stanowią noclegi 12,2% i wyżywienie 11,1% (Berbeka, 2014). Istnienie stacji narciarskich na obszarze danej miejscowości wpływa nie tylko na wzrost odprowadzanych podatków, lecz również na lokalną sytuację społeczno-gospodarczą oraz podnosi poziom oddolnej przedsiębiorczości (Krzesiwo, 2016). Rozwój infrastruktury turystycznej oraz podniesienie wartości wizerunkowej ośrodka przyciąga inne inwestycje spoza sektora turystyki i wypoczynku, w tym również z obszaru wysokich technologii, które bazują na potencjale intelektualnym, a nie na kapitale materialnym (Dorocki, 2014).

Jednakże wraz ze wzrostem zainteresowania rekreacją zimową Polaków rosną także ich oczekiwania. W erze postępującej globalizacji krajowe ośrodki narciarskie muszą konkurować z ofertą europejskich centrów alpejskich i karpackich. W związku z tym następuje podnoszenie standardów oferowanych usług oraz wprowadzanie nowych ofert dla narciarzy. Udział klientów z zagranicy w ogólnym zestawieniu jest niewielki, jednakże graniczne położenie badanych ośrodków oraz różnice walutowe wpływają na rosnący udział narciarzy ze Słowacji, którzy stanowią zauważalny odsetek klientów wyciągów w Tyliczu i Krynicy.

Dlatego rozpoznanie oczekiwań klientów w warunkach rosnącej konkurencji jest ważnym elementem osiągnięcia pozycji przewagi konkurencyjnej. Elastyczność i otwartość na nowe trendy stanowią we współczesnym zmieniającym się czasie fundament przetrwania firm i przedsiębiorców. Najlepszym przykładem jest postawa właścicieli Master-Ski, którzy w celu poszukiwania nowych rozwiązań wraz z innymi użytkownikami stacji korzystają z infrastruktury ośrodka. W kolejce do wjazdu wyciągiem lub w trakcie samego wjazdu starają wsłuchać się w oczekiwania i uwagi klientów.

Tak samo jak zmienia się obraz uzdrowiska, zmienia się obraz stacji narciarskich. W kurortach zaczynają dominować ludzie młodzi poszukujący nie tyle leczenia sanatoryjnego, co regeneracji organizmu w obiektach SPA (Dorocki, Brzegowy, 2014). Uwarunkowania kulturowe oraz dominujący model rodziny w Polsce wpływają na coraz większe zainteresowanie pobytami w uzdrowiskach samotnych kobiet oraz kobiet z dziećmi. Dlatego tak znaczący udział w większości kurortów mają obecnie ośrodki oferujące usługi typu spa and welles dla kobiet. Również funkcjonowanie w analizowanych ośrodkach przedszkoli narciarskich dla dzieci lub tzw. kącików malucha z wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną potwierdza duży udział rodziców z dziećmi wśród klientów wyciągów narciarskich. Do górskich miejscowości uzdrowiskowych przybywają osoby poszukujące wypoczynku, rekreacji i zabawy. Szczególnie widoczne jest to w trakcie wzrostu przyjazdów w okresie weekendów zimowych oraz ferii.



Ryc. 3. Plan stacji narciarskiej Jaworzyna Krynicka

Źródło: <http://www.jaworzynakrynicka.pl>

Współczesne stacje narciarskie nie są jedynie obiektami sportowymi, a także pełnią funkcję miejsca zabawy i rozrywki. Stacje narciarskie w swej ofercie usług nie ograniczają się jedynie do kursów narciarskich lub serwisu sprzętu, ale zauważalnie wpływają na rozwój turystyki eventowej. Ośrodki narciarskie stały się miejscami wyjazdów integracyjnych, szkoleń, imprez okolicznościowych oraz zawodów. Poszerzają swoje usługi zarówno na płaszczyźnie noclegowej (np. Jaworzyna Krynicka i stacja Arena na Słotwinach) i gastronomicznej, ale też wykorzystując posiadaną infrastrukturę w okresie letnim. Przykładem mogą być inicjatywy podjęte przez stację Kiczera.ski w Puławach w gminie Rymanów-Zdrój. Ośrodek w okresie letnim oferuje m.in. monsterroller, trettroller, moutainboard oraz wiele propozycji dla młodzieży i firm (Telega, 2016). Oczywiście wszelkie działania właścicieli stacji potrzebują wsparcia i zaangażowania władz lokalnych. Wydaje się, że w przypadku Krynicy wódatrzy świadomi są znaczenia funkcji narciarskich dla rozwoju uzdrowiska, jako ważnego narodowego centrum sportów zimowych. Jednocześnie należy zdawać sobie sprawę z potrzeby zachowania i ochrony najcenniejszego lokalnego potencjału, jakim są wody mineralne oraz walory naturalne (Čuka i in., 2015). Wydaje się, że zrównoważony rozwój infrastruktury narciarskiej może wpłynąć na znaczący wzrost konkurencyjności gminy, przy zachowaniu ich walorów uzdrowiskowych.

Zadowolenie i oczekiwania narciarzy w świetle badań ankietowych

Analizie poddano wyniki badań ankietowych przeprowadzonej na stacji narciarskiej Jaworzyna Krynicka i Master-Ski w Tyliczu. W analizie uwzględniono 55 ankiet z Krynicy-Zdroju i 26 ankiet z Tylicza. W celach określenia sfer aktywności narciarzy uwzględniono 23 ankiety ze Słotwin oraz innych wyciągów zlokalizowanych na terenie Krynicy-Zdroju.

Badaniu w pierwszej kolejności poddano ocenę warunków narciarskich oraz poziom usług świadczonych we wskazanych stacjach narciarskich na terenie gminy Krynica-Zdrój w sezonie 2012/2013. Ankietowani oceniali poziom zadowolenia w skali od 1 (bardzo źle) do 5 (bardzo dobrze).

Tab. 1. Średnia ocena warunków narciarskich oraz usług świadczonych w analizowanych stacjach narciarskich na terenie gminy Krynica-Zdrój w sezonie zimowym 2012/2013

obszar oceny	Master-Ski	Jaworzyna Krynicka	różnica	inne	razem
	1	2	1-2	3	
koszt karnetów	3,65	2,51	1,14	3,25	2,97
bezpieczeństwo na stoku	4,35	4,07	0,27	4,24	4,19
ilość miejsc parkingowych	3,73	3,51	0,22	3,88	3,64
zaplecze gastronomiczne	4,19	4,09	0,10	3,92	4,06
nachylenie stoku	4,04	4,16	-0,13	3,92	4,09
szerokość tras	4,12	4,25	-0,14	4,21	4,21
wypożyczalnia sprzętu	4,15	4,51	-0,36	4,08	4,32
różnorodność tras	3,68	4,15	-0,47	3,88	4,00
długość tras	3,85	4,35	-0,50	4,00	4,15
ogółem	3,97	3,96	0,02	3,93	3,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

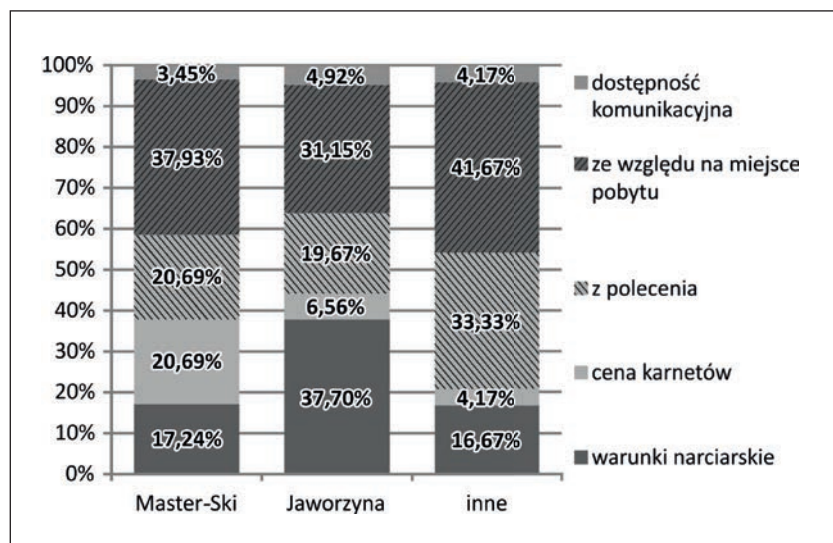
Spośród analizowanych stacji poziom oceny warunków jest bardzo zbliżony. Wynosi on dla ogółu badanych stacji 3,96 (tab. 1). Najlepiej w ogólnej ocenie wypadła stacja Master-Ski w Tyliczu, wyprzedzając o jedną setną ocenę dla Jaworzyny Krynickiej. Swoją przewagę stacja z Tylicza osiągnęła głównie poprzez organizację i zaplecze stacji oraz dzięki cenie oferowanych usług. To właśnie koszt karnetów najsilniej wpłynął na pozycję stacji w Tyliczu. Spośród ankietowanych klientów stacji na Jaworzynie Krynickiej aż 40% ankietowanych oceniło koszty karnetów źle i bardzo źle, podczas gdy w Tyliczu było to tylko 12%. Niższe ceny karnetów na stacji Master-Ski wynikają z polityki właścicieli, którzy poszerzając wachlarz ofert towarzyszących dążą do obniżenia kosztów samych karnetów, których cena zbliżona jest do kosztów ponoszony przy eksploatacji stoku i wyciągów. Natomiast korzyści finansowe osiągane są dzięki innym usługom świadczonym klientom (np. gastronomia). Dlatego takie sfery usług jak gastronomia i ilość miejsc parkingowych lepiej oceniane są w Tyliczu niż w przypadku Jaworzyny. Jednakże najwyższą wartość oceny (4,35) otrzymała stacja Master-Ski za bezpieczeństwo na stoku. Wynika to głównie z charakteru wyciągu, który dedykowany jest rodzinom z dziećmi. Wydzielone części stoku dla osób zaczynających przygodę z białym śniegiem oraz wyszczególnione obszary dla szkółek narciarskich, wpływają na bezpieczeństwo narciarzy. Ponadto stała kontrola warunków panujących na stoku związana również z monitorowaniem liczby osób znajdujących na stoku warunkuje poczucie bezpieczeństwa.

Natomiast kolej gondolowa na Jaworzynie Krynickiej ze względu na swój charakter dużej stacji narciarskiej lepiej oceniana jest pod względem nachylenia stoku, szerokości i długości tras oraz ich różnorodności. Lepiej niż w przypadku Tylicza oceniane są usługi związane z wypożyczaniem sprzętu narciarskiego. Jednakże usługa ta świadczona jest przez podmioty niepowiązane ze stacją, a jedynie zlokalizowane na jej terenie. Tak jak to ma miejsce w przypadku wspomnianej firmy Herkules.ski, spośród innych stacji narciarskich najwyższej oceniono liczbę miejsc parkingowych (3,88). Dostępność komunikacyjna związana z własnym środkiem transportu oraz wielkość parkingu i jego odległość od stacji staje się przy zbliżonym poziomie świadczonych usług ważnym, a czasem decydującym czynnikiem wyboru danej stacji narciarskiej. Zarówno stacja narciarska w Jaworzynie Krynickiej, jak i w Tyliczu położone są w obszarach peryferyjnych względem centrum Krynicy. Dlatego korzystanie z ich usług powiązane jest z potrzebą komunikacji. W przypadku narciarzy (ich sprzętu narciarskiego), a zwłaszcza narciarskich wyjazdów rodzinnych, niedogodności związane z korzystaniem z komunikacji publicznej wpływają na wybór własnego środka transportu. Dodatkowo rosnące zainteresowanie narciarzy ze Słowacji oraz wzrastająca liczba ofert noclegowych ze strony gospodarstw agroturystycznych (Dorocki i in., 2013) zlokalizowanych w regionach ze słabą komunikacją wpływają na wzrost liczby pojazdów. Dlatego liczba miejsc parkingowych staje się czynnikiem warunkującym korzystanie z usług danej stacji narciarskiej. Wydaje się, zatem właściwe, aby wprowadzić sezonową komunikację publiczną obsługującą stacje narciarskie na terenie gminy. Dotychczas niektóre stacje uruchomiły własny transport, jednakże działania te wydają się niewystarczające. Dodatkowo funkcjonowanie zintegrowanej komunikacji może wpłynąć na uruchomienie skipassów, która to usługa staje się warunkiem rozwoju ośrodków narciarskich oraz narzędziem obniżenia kosztów (Skalska, 2012; Argasiński, 2014).

Podsumowując ocenę warunków i usług świadczonych w stacjach narciarskich w gminie Krynica-Zdrój, zarówno w przypadku Tylicza i Jaworzyny Krynickiej średnia ocen jest wyższa niż innych stacji. Właściciele obydwu ośrodków od czasu przeprowadzenia pierwszych ankiet dokonali istotnych zmian w oferowanych usługach. W Tyliczu wydłużono trasy, zamontowano wyciąg krzesełkowy, znacząco powiększono parking, otworzono dodatkowy punkt gastronomiczny w górnej części stoku otworzono funpark. Master-Ski jest ośrodkiem, który odnotował w okresie 2012–2016 najszybszy wzrost pozycji w rankingu małych stacji narciarskich. Wpłynęły na to doskonałe warunki śniegowe (utrzymanie tras), miejsca parkingowe oraz infrastruktura. W przypadku Jaworzyny Krynickiej spośród najważniejszych czynników należy wskazać największy w Polsce snowpark, o długości kilometra i ok. 25 m szerokości, stok slalomowy z pomiarem czasu oraz funpark. Zwiększeniu uległa też powierzchnia zaśnieżania. I to właśnie skuteczność sztucznego zaśnieżania w ostatnich sezonach narciarskich 2014–2016 zdecydowała o przewadze stacji Master-Ski, która funkcjonowała nieprzerwanie przez cały sezon, podczas gdy na innych stacjach część tras nie została otwarta lub cała stacja ze względu na brak śniegu była zamknięta.

W następnym pytaniu skierowanym do klientów stacji narciarskich poproszono o wskazanie czynników, które wpłynęły na wybór danej stacji narciarskiej.

W przypadku badanych stacji zauważamy odmienną strukturę czynników wpływających na decyzje narciarzy o wyborze ośrodka narciarskiego. W przypadku Jaworzyny Krynickiej jej atutem w oczach klientów są oferowane warunki narciarskie, które wpłynęły na wybór tej stacji przez 37,7% ankietowanych osób (ryc. 4). W przypadku Tylicza jest to związane z miejscem pobytu narciarzy (37,9%), ale też wysoki odsetek (20,7%) wskazał na ceny karnetów oraz dobrą opinię o stacji.



Ryc. 4. Czynniki wpływające na wybór stacji narciarskiej w badanych stacjach narciarskich na terenie gminy Krynica-Zdrój w sezonie zimowym 2012/2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Również w przypadku Jaworzyny 19,7% ankietowanych potwierdziło, że o wyborze stacji zadecydowała jej dobra renoma. W przypadku innych stacji udział ten wyniósł 33,3%. Jaworzynę Krynicką wybierają zatem osoby niezależnie od miejsca pobytu. Duża stacja z bogatą ofertą przyciąga miłośników „białego szaleństwa” zarówno z Krynicy, jak i z innych miejscowości. Podczas gdy w przypadku mniejszych stacji mobilność narciarzy jest słabsza. Szczególnie widoczne jest to w przypadku Słotwin, gdzie inwestycje w infrastrukturę noclegową bezpośrednio przylegającą do stoku silnie wiążą klientów hotelu z wyciągiem.

Dostępność komunikacyjna nie była głównym powodem wyboru stacji (ok. 3–4% ankietowanych wskazało na ten czynnik przy wyborze ośrodka). Wydaje się ciekawym dość duże przywiązanie klientów do ośrodka. W przypadku Master-Ski i Słotwin tylko 20,7% ankietowanych wskazało, że korzystają z innych stacji narciarskich, a w przypadku Jaworzyny to tylko 16,4% badanych. Brak zintegrowanego biletu na wiele stacji narciarskich oraz rozbudowa infrastruktury hotelowej stacji narciarskich warunkują silne przywiązanie klienta. Pośrednio również brak konkurencji w regionie w przypadku dużej stacji narciarskiej – Jaworzyna Krynicka oraz rodzinnej – Master-Ski wpływają na dokonywany wybór przez narciarzy. Jako inne czynniki wskazane przez ankietowanych przy wyborze stacji w Tyliczu powtarzały się stwierdzenia o najlepszej stacji rodzinnej w okolicy dla rodzin z dziećmi uczącymi się jeździć oraz obecność infrastruktury umożliwiającej samodzielne korzystanie z wyciągu przez małe dzieci. Wskazywano również na najlepsze warunki do jazdy. W przypadku Jaworzyny powoływano się na długość i różnorodność tras spełniających wymogi doświadczonych narciarzy. Jednakże w wielu ankietach pojawiała się informacja o wyborze innych stacji (głównie Wierchomla-Szczawnik, Dwie Doliny) ze względu na możliwość korzystania z kilku połączonych tras oraz rozbudowanej infrastruktury hotelarsko-gastronomicznej.

W przeprowadzonym badaniu zadano pytanie: Z jakich usług poza samym wyciągiem korzystają klienci ośrodków narciarskich w Krynicy-Zdroju? Spośród ankietowanych 102 osób, aż 70,6% stanowiły osoby, których wyjazd na narty trwał więcej niż 2 dni, co wiązało się z koniecznością wykupienia noclegów (tab. 2). Ponad połowa ankietowanych (54,9%) korzystała z serwisu lub wypożyczalni sportu narciarskiego. Również duży odsetek (44,1% ankietowanych) korzystało z usług instruktorów nauki jazdy i szkółek narciarskich. Potwierdza to tezę o finansowaniu stacji narciarskich nie tylko dzięki wyciągom narciarskim, ale również w dużej mierze poprzez usługi bezpośrednio związane ze sportem. Także sklepy z asortymentem sportowym zostały odwiedzone przez 24,5% narciarzy. Wyjazd na narty połączony był ponadto z innymi formami turystyki i rekreacji. Największą popularnością cieszyły się wycieczki piesze (26,5%) i sanki (15,7%). Prawie 10% ankietowanych korzystało ze skuterów śnieżnych. Narciarstwo biegowe i coraz bardziej popularny nordic walking uprawiało 8,8% ankietowanych. Sporty wymagające specjalistycznego sprzętu: jak skitouring lub turystyka w raketach śnieżnych wskazało odpowiednio pięć i trzy osoby.

O wiele częściej narciarze korzystali z basenów (45,1% osób), co związane jest z wyposażeniem wielu obiektów noclegowych w kryte pływalnie. Tylko niewielka część (24,5%) ankietowanych była zainteresowana rozrywkami w postaci wizyt w barach, klubach tanecznych, w kinie itp. Może to mieć dwojakie przyczyny. Z jednej strony duża część ankietowanych to rodziny z dziećmi, co wpłynęło na ograniczenia

z korzystania z rozrywek dla dorosłych (np. kluby nocne). Inną przyczyną jest zapewnienie rozrywki w obiektach noclegowych wyposażonych w bary i kawiarnie, stoły bilardowe, kręgielnie itp. W obiektach tych organizowane są również liczne imprezy dla dzieci i dorosłych. Noclegi poza samą Krynica w znaczący sposób utrudniają korzystanie z jej oferty. Również chęć pełnego wykorzystania wyjazdu na narty oraz zapewnienie oświetlenia większości tras narciarskich wpływa na znaczące wydłużenie czasu spędzanego na stokach (nawet do godz. 20-tej).

Tab. 2. Wykorzystanie usług i atrakcji na terenie gminy Krynica-Zdrój w sezonie zimowym 2012/2013

usługi i atrakcje	liczba osób	udział osób
noclegi	72	70,59%
serwis/wypożyczalnia narciarska	56	54,90%
ski instruktor	45	44,12%
sklepy sportowe	25	24,51%
wycieczki piesze	27	26,47%
sanki	16	15,69%
skutery śnieżne	10	9,80%
narciarstwo biegowe	9	8,82%
nordic walking	9	8,82%
ski touring	5	4,90%
rakiety śnieżne	3	2,94%
basen	46	45,10%
rozrywka (bary, kluby taneczne, kino itp.)	25	24,51%
SPA	23	22,55%
lecnicze zabiegi medyczne	12	11,76%
punkty gastronomiczne	102	100,00%
pijalnia wód	39	38,24%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Niewiele osób wskazało na korzystanie z usług SPA (22,5%) oraz zabiegów leczniczych (11,8%). Także w tym przypadku były to głównie osoby, które mogły korzystać z tego rodzaju usług w ramach oferty ośrodków noclegowych. Największą popularnością cieszą się punkty gastronomiczne, z których korzystało 100% ankietowanych. Są to zarówno obiekty tzw. małej gastronomii usytuowane na terenie ośrodków narciarskich, jak i restauracje, bary i kawiarnie zlokalizowane na terenie miasta i gminy.

Odwiedzający Krynica-Zdrój narciarze tylko w 38,2% przypadków udali się do jednej z największych atrakcji uzdrowiska – pijalni wód mineralnych. Oczywiście wśród ankietowanych z pewnością były osoby, które odwiedziły Krynica nie pierwszy raz. Jednakże tak niski udział wydaje się świadczyć o zmianie funkcji Krynicy w sezonie zimowym. Krynica-Zdrój z miejscowości uzdrowiskowej przekształca się w ośrodek sportów zimowych. Wizyta w Krynicy związana jest głównie z jej potencjałem narciarskim, chociaż jej renowa zbudowana została na pewno na wodach mineralnych i funkcjach leczniczych.

Podsumowanie

Na wskutek obecności wód żelazistych oraz odpowiedniej infrastruktury zakładowej Krynica pod koniec XIX wieku obwołała perłą rodzimych uzdrowisk, która kuracjuszy ściągała nie tylko ze wszystkich zaborów, lecz i odległej czasem zagranicy. Przemiany gospodarcze i społeczne na początku XX w. doprowadziły do rozwoju na terenie kurortu sportów zimowych. Obok infrastruktury hokejowej i saneczkarskiej powstały obiekty narciarskie. Krynica dzięki organizacji licznych wydarzeń sportowych stała się w okresie międzywojennym zimową stolicą Polski. Okres powojenny to wspieranie sportu i rekreacji przez organizacje państwowe i branżowe. Sporty zimowe nabrały wówczas charakteru masowego. Jednakże Krynica funkcjonowała głównie jako uzdrowisko, świadcząc usługi lecznicze dla tysięcy kuracjuszy przybywających do nowo wybudowanych sanatoriów. Funkcje sportowe, w tym narciarstwo nie miały wielkiego znaczenia dla rozwoju miejscowości, inaczej niż w przypadku Szczyrku lub Wisły. Przemiany gospodarcze mające miejsce po roku 1989 przyniosły upadek wielu obiektów sanatoryjnych i zastój gospodarczy uzdrowiska. Jednakże w gospodarce kraju zauważalnie wzrosło znaczenie usług. Dla Krynicy przełomowym momentem stała się budowa kolei gondolowej na Jaworzynę Krynicką oraz powstanie jednego z największych ośrodków narciarskich w Polsce. Dodatkowo utworzenie stacji narciarskiej w Wierchomli i Tyliczu oraz modernizacja wyciągów w Słotwinach przyciągały coraz więcej narciarzy w pasmo Jaworzyny.

Rozwój narciarstwa jest szansą na wzrost gospodarczy dla całej gminy. Równocześnie duża rentowność inwestycji w infrastrukturę narciarską przyciąga nowych inwestorów.

Jak wykazała analiza ankiet przeprowadzonych wśród klientów stacji narciarskich zlokalizowanych na terenie gminy Krynica-Zdrój, stan infrastruktury dla uprawiania sportów zimowym jest zadowalający. Zarówno kompleks narciarski na Jaworzynie Krynickiej, jak i stacja narciarska Master-Ski w Tyliczu zostały docenione przez narciarzy. Wysoka pozycja obu ośrodków wynika z przemyślanych decyzji związanych z tzw. targetem, czyli nastawieniem na konkretnego klienta. Współcześnie dzięki rozwojowi techniki oraz zróżnicowanej potrzebą klientów, opłacalne są inwestycje narciarskie w miejscach dotychczas uważanych za mało atrakcyjne dla inwestycji np. stoki o ekspozycji południowej z krótkim okresem zalegania pokrywy śnieżnej lub stoki o słabym nachyleniu. Również fakt posiadania własnego środka transportu przez większość obywateli wpływa na większą elastyczność w lokalizacji ośrodków narciarskich. Jednakże polskie wyciągi zmuszone są konkurować nie tylko między sobą, ale też z wyciągami w Austrii, Francji czy Włoszech. Dlatego tak ważnym jest poszukiwanie nowych rozwiązań i poszerzanie oferty przez stacje rodzime. W przypadku badanych stacji wydaje się, że największą słabością jest brak zintegrowanego systemu karnetów i połączeń między ośrodkami dla narciarzy. Działania te muszą zostać podjęte przez gestorów wyciągów, ale przy dużej pomocy władz samorządowych. Jak wykazały badania, wzrost liczby narciarzy przekłada się na zwiększenie liczby klientów w innych sektorach gospodarki, m.in. w hotelarstwie, gastronomii, czy handlu. Równocześnie współczesne ośrodki narciarskie to nie tylko wyciągi, lecz właściwe całe zaplecza świadczące usługi noclegowe, oferujące wyżywienie oraz różnorodne atrakcje. Właściciele stacji narciarskich poszerzając wachlarz swoich ofert tylko zwiększają swoją przewagę konkurencyjną, ale

też zwiększają oddziaływanie stacji na wzrost aktywności gospodarczej w regionie. Dlatego pomimo zadowalającego stanu nasycenia i wykorzystania infrastruktury narciarskiej na terenie Krynicy-Zdroju wspieranie jej dalszego rozwoju wydaje się zasadne. W najbliższej przyszłości powinna nastąpić dekoncentracja ruchu narciarskiego z regionu Jaworzyny i Słotwin na peryferia np. Tylicz i inne sołectwa, przy działaniach mających na celu konsolidację komunikacyjną i organizacyjną całej sieci. Również połączenie ośrodków narciarskich z Muszyną oraz Wierchomlą i Szczawnikiem może wpłynąć na stworzenie konkurencyjnego centrum narciarskiego dla Podhala. W plany te wpisuje się niezrealizowany projekt „Siedem Dolin”, wstrzymany przez względy związane z ochroną walorów naturalnych. Dlatego planowane projekty powinny uwzględniać zrównoważony rozwój i ochronę zasobów przyrodniczych, w tym wód mineralnych stanowiących największy skarb Beskidu Krynickiego. Rozwój funkcji narciarskich powinien następować głównie na obszarach rolniczych. Daje to możliwość aktywizacji tych terenów w okresie zimowym oraz prowadzi do wzrostu przedsiębiorczości wśród społeczności lokalnych.

Pamiętać również należy, że oprócz korzyści finansowych związanych z rozwojem usług dla amatorów sportów zimowych ważne są również względy niematerialne. Odnosi się to głównie do kreowania pozytywnego obrazu miejscowości, wpływając na reklamę i zachęca turystów poza sezonem zimowym. Przyczynić się to może do popularyzacji miejscowości co może przełożyć się na przyciągnięcie turystów poza sezonem zimowym.

Przeprowadzone badania miały charakter pilotażowy i planowane jest ich powtórzenie co trzy lata. Pozwoli to na dokładne określenie zmian zachodzących w sferze usług narciarskich na terenie gminy Krynica-Zdrój oraz uchwycenie trendów w zmianach oczekiwań klientów stacji narciarskich.

Literatura / References

- Argasiński, W. (2014). Korzyści z partnerstwa w turystyce (na przykładzie programu marketingowego Karta Tatrzańska). *Handel Wewnętrzny*, 6(353), 157–170.
- Bajgier-Kowalska, M. (2015). Funkcjonowanie ośrodków spa i wellness w Polsce na przykładzie obiektów komercyjnych i sanatoryjnych w Krynicy-Zdroju. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 9, 9–23.
- Berbeka, J. (2014). *Strategiczne znaczenie ośrodków narciarskich i turystycznych dla gospodarki narodowej*. Referat wygłoszony na konferencji Polskich Stacji Narciarskich i Turystycznych Sporty zimowe i turystyka w symbiozie. Zrozumienie dynamiki rynku turystycznego kluczem do sukcesu branży narciarskiej. 2–4 czerwca 2014 r. w Białce Tatrzańskiej.
- Borowiec, M., Dorocki, S. (2014). Rozwój Krynicy-Zdroju jako wynik przedsiębiorczych działań władz samorządowych. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 10, 267–284.
- Chudy-Hyski, D. (2005). Analiza wybranych elementów infrastruktury gmin górskich jako obszarów recepcji narciarstwa w Polsce. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*, 3, 5–17.
- Čuka, P., Dorocki, S., Rachwał, T., Rettinger, R. (2015). *Development of ski infrastructure as a factor of local development vs. environmental sustainability: the case of Krynica-Zdroj (Poland)*. 15th International Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM 2015,

- SGEM2015 Conference Proceedings, Book 5 Vol. 3, 189–196, DOI: 10.5593/SGEM2015/B53/S21.024.
- Dorocki, S. (1999). *Monografia społeczno-gospodarcza gminy Krynica*. Krynica: UG Krynica.
- Dorocki, S. (2014). Tourist regions as places of development of innovativeness, *Current Issues of Tourism Research*, 4, 50–57.
- Dorocki, S. (2007). Stacja Narciarska „Wierchomla” – lokalny ośrodek aktywizacji gospodarczej. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 3, 81–87.
- Dorocki, S., Brzegowy, P. (2013). *Impact of natural resources on the development of spa industry in Krynica-Zdroj*. Geoconference on Ecology, Economics, Education and Legislation, SGEM 2013, Vol. II, Book Series: International Multidisciplinary Scientific GeoConference-SGEM, 89–96, DOI: 10.5593/SGEM2013/BE5.V2/S21.012,309–316.
- Dorocki, S., Brzegowy, P. (2014). Ski and spa tourism as local development strategy – the case of Krynica Zdrój (Poland). *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 5, 88–116.
- Dorocki, S., Raźniak, P., Obirek, D. (2014). Rozwoju infrastruktury narciarskiej w Polsce i na terenie Podhala w świetle badań ankietowych. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 28, 59–77.
- Dorocki, S., Szymańska, A., Zdon-Korzeniowska, M. (2013). Polskie gospodarstwa agroturystyczne w dobie kryzysu gospodarczego. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 9, 175–184.
- Dorward, S., Moreau, P. (1997). French Ski Resorts and North American Competition. *Cahiers Espace*, 51, 48–51.
- Fächer, S. (1925). *Towarzystwa narciarskie w okresie lat 1914–24*. Narciarstwo Polskie. Rocznik Polskiego Związku Narciarskiego Tom I. Kraków: Związek Główny Polskiego Związku Narciarskiego, 63–84.
- Flagestad, A., Hope, Ch.A. (2001). Strategic Success in Winter Sports Destinations: a Sustainable Value Creation Perspective. *Tourism Management*, 22, 445–461.
- Hudson, S., Ritchie, B., Timur, S. (2004). Measuring Destination Competitiveness: An Empirical Study of Canadian Ski Resorts. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 1, 79–94.
- Krzesiwo, K. (2014). *Rozwój i funkcjonowanie stacji narciarskich w polskich Karpatach*. Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.
- Krzesiwo, K. (2015). Rozwój turystyki narciarskiej w świetle idei zrównoważonego rozwoju – stan badań. *Prace Geograficzne*, 141, 117–140.
- Krzesiwo, K. (2016). Społeczne i gospodarcze aspekty rozwoju turystyki narciarskiej. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 12, 233–244.
- Krzesiwo, K., Mika, M. (2011). Ocena atrakcyjności turystycznej stacji narciarskich w świetle zagadnienia ich konkurencyjności – studium porównawcze Szczyrku i Białki Tatrzańskiej. *Prace Geograficzne*, 125, 95–110.
- Kurek, W. (2004). *Turystyka na obszarach górskich Europy*, Kraków: IGiP UJ.
- Mika, M. (2014). *Założenia i determinanty podtrzymywalności lokalnego rozwoju turystyki*. Kraków: Instytut Geografii i gospodarki Przestrzennej Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.
- Mirek, J. (2011). Sport i rekreacja jako czynnik podnoszenia atrakcyjności gmin uzdrowiskowych na przykładzie Krynicy-Zdroju. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług*, 79, 303–318.

- Skalska, T. (2012). Wykorzystanie cen jako narzędzia konkurencji na rynku turystycznym w warunkach kryzysowych. *Zeszyty Naukowe, Szkoła Główna Handlowa. Kolegium Gospodarki Światowej*, 35, 21–36.
- Telega, E. (2016). *Wykorzystanie zasobów naturalnych jako przejaw oddolnej przedsiębiorczości w gminie Rymanów*. Niepublikowana praca dyplomowa, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Instytut Geografii, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej.
- Teneta-Płotkowiak, J., Swędzioł, W. (2006). Zagospodarowanie turystyczne w gminie Krynica-Zdrój. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*, 1(9), 267–277.
- Żemła, M., Żemła, A. (2006). Wpływ czynników lokalizacji na konkurencyjność ośrodka narciarskiego. *Turyzm*, 16, 1, 71–83.
- Sánchez Pulido, L., Daries Ramón, N., & Cristóbal Fransi, E. (2016). Economic sustainability and financial situation of the alpine ski resorts on the Catalan Pyrenees. *Intangible Capital*, 12(5), 1451–1483. DOI: <http://dx.doi.org/10.3926/ic.823>.

Notka biograficzna o autorze: absolwent studiów z zakresu geografii społeczno-ekonomicznej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie historia (Instytut Europeistyki, Uniwersytet Jagielloński). Adiunkt w Instytucie Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Zainteresowania badawcze skupiają się wokół problematyki regionów i procesów regionalizacji społeczno-gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem zróżnicowania przestrzeni europejskiej oraz procesów integracji europejskiej i uwarunkowań historycznych oraz zastosowaniem metod komputerowych i statystycznych w badaniach nad zróżnicowaniem przestrzeni.

Biographical note of author: graduated from Pedagogical University of Cracow, MA degree in geography, Ph.D. in history (Institute of European Studies of the Jagiellonian University). Adiunkt (assoc. professor) at Pedagogical University of Cracow, Institute of Geography. His research interests are tied with regional problems and processes of socio-economic regionalization, with particular emphasis on the diversity of Europe, processes of European integration, historical conditions and application computer and statistical methods in the study of diversity of space.

Sławomir Dorocki, dr
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
Instytut Geografii
Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej
ul. Podchorążych 2
30-084 Kraków
sdorocki@up.krakow.pl